Boekbespreking

T.M.J. Peeters

Amiet, F., A. Müller & R. Neumeyer, 1999. Fauna Helvetica 4. Apidae 2. Colletes, Dufourea, Hylaeus, Nomia, Nomioides, Rhophitoides, Rhophites, Sphecodes, Systropha. - CSCF & SEG, 219 p. [ISBN 2-88414-015-8]

Eind vorig jaar verscheen het tweede bijendeel van een nieuwe boekenserie over de fauna van Zwitserland. Kort zal ik dat boek hieronder bespeken, maar eerst even nog iets over het eerste deel van deze bijenboeken.
Het eerste bijendeel van de serie verscheen in 1996 nog in de serie Insecta Helvetica Fauna (deel 12, Hymenoptera Apidae 1) uitgegeven door de Zwitserse entomologische vereniging; een boekenserie die velen onder ons kennen van de determinatiesleutels van de Sphecidae (de Beaumont 1964) en Pompilidae (Wolf 1972). Het eerste deel was geschreven door Felix Amiet en draagt als titel Apidae 1. Allgemeiner Teil, Gattungsschlussel, die Gattungen *Apis*, *Bombus* und *Psithyrus*. In het eerste deel kunnen we onder andere lezen dat uit Zwitserland tot op heden 585 soorten bijen verdeeld over 41 genera bekend zijn. Er is een generasleutel voor 44 genera gemaakt die geïllustreerd wordt met eenvoudige tekeningen. Daarna volgt een bespreking van de genera met aparte tabellen tot de soort voor vrouwtjes

(= koninginnen en werksters) en mannetjes. Alle Nederlandse soorten van het genus *Bombus* en *Psithyrus* zijn in de tabellen opgenomen. Ook de zeer verwante Bombus terrestris, *B. lucorum, B. magnus* en *B. cryptarum* worden in de tabellen onderscheiden. Het boek is tevens geïllustreerd met een leuke kleurenplaat van 45 hommelvrouwtjes. Per soort volgt een korte bespreking met een verspreidingskaartje (behalve voor *Apis*). De verspreidingskaartjes zijn gebaseerd op 6481 data.

Het tweede deel van deze boekserie is uitgegeven door het Zwitserse centrum voor fauna-cartografie en de Zwitserse entomologische vereninging.
In deel twee worden negen verschillende bijengenera behandeld (zie onder titel). In tegenstelling tot het eerste deel dat volledig in de Duitse taal verscheen is het tweede boek tweetaling, nl. Duits en Frans, en daardoor ook een stuk dikker.
Het stevig ingebonden boek bestaat, evenals het eerste deel, grotendeels uit determinatie-tabellen met genus- en soortbesprekingen. Het boek wordt kort ingeleid met een overzicht van de bouw en technische termen van het bijenlijf en besloten met een korte literatuurlijst en index.
Alle inleidende teksten, de generateksten en alle tabellen zijn in het Duits en in het Frans. Alleen de soortbesprekingen zijn uitsluitend in het Duits.
Per genus volgt een algemene inleiding, een kort stukje over de biologie, een eenvoudig geïllustreerde determinatietabel tot de soorten en soms een overzicht van de systematische indeling van de soorten. In de tabellen ontbreken *Colletes halophilus* en *Hylaeus spilotus* maar voor de rest zijn alle soorten uit Nederland in de determinatietabellen terug te vinden. Per soort worden synoniemen gegeven en volgt een bespreking van de morfologie van vrouw en man (relatief uitgebreid), de verspreiding (areaal plus verspreiding in Zwitserland), de vliegtijd, eventuele koekoeksbij(en), soms aangevuld met opmerkingen over taxonomie, biologie of status van de soort.
Voor de verspreidingskaartjes is een achtergrondkaart van Zwitserland gebruikt met daarop de belangrijkste rivieren en meren. Daarop zijn twee soorten stippen gezet, namelijk waarnemingen voor 1970 en vanaf 1970. De stippen lijken te staan voor 10 x 10 km-hokken maar een bevestiging van dit vermoeden heb ik niet kunnen vinden.
Bij het doorbladeren van het boek vielen me een aantal zaken op: de auteurs hebben de waarnemingen van *Hylaeus confusus* en *H. gibbus* op één kaart bij elkaar gevoegd; het groot aantal stippen van *Hylaeus gredleri* in Zwitserland; en de *Sphecodes*-tabel die er eenvoudig maar degelijk uit ziet. Daarmee moet ik maar eens aan de slag, want veel meer wil ik hier over de determinatietabellen niet zeggen voordat ik ze zelf heb getest!
Een aanrader voor eenieder die geïnteresseerd is in bijen, maar vooral voor degene die hun vacantie in de Zwitserse bergen wil doorbrengen en op hoogte precies op de hoogte wil zijn van de bijen die daar kunnen rondvliegen.